

'het floot en gierde dat je er misselijk van werd'. Zelf kreeg hij een kogel in de rug¹. In Utrecht was op 12 mei op de Domtoren een opzichter met enkele helpers bezig, het klokkenspel te beveiligen; zij werden spoedig onder vuur genomen en kort nadien deed in de stad het gerucht de ronde dat parachutisten zich boven in de Domtoren genesteld hadden.² In Den Haag werd door militairen zo veelvuldig op alles geschoten wat zij niet vertrouwden, dat de burgemeester tenslotte de politie en de geneeskundige dienst verbood om 's nachts uit te rukken. 'Ik heb', tekende mr. de Monchy later aan, 'mijn hart wel vastgehouden voor het geval er brand zou uitbreken, maar dat is gelukkig niet het geval geweest.'³

★

De Vijfde-Colonne-paniek in Den Haag is vooral daarom van belang geweest omdat haar manifestaties op het beleid, maar vooral ook op de berichtgeving van het Algemeen Hoofdkwartier invloed gingen uitoefenen. Op 11 mei, 'om ongeveer half één, wordt er', aldus generaal-majoor van Voorst tot Voorst,

'plotseling op het Lange Voorhout geschoten. Uit het raam ziet de opperbevelhebber van land- en zeemacht trams die plotseling stil houden en burgers die ijlings dekking zoeken in de schuilkelder tegenover het Algemeen Hoofdkwartier, kortom er is iets aan de hand, maar wat? De generaal gaat persoonlijk naar buiten. Het gehele dekkingsdetachement ligt plat ter aarde: één man wil schieten. De generaal vraagt, waarop hij wil schieten. De man antwoordt: 'Op een man in het gebouw aan de overkant. Die komt telkens voor het venster, hij doet zo verdacht.' . . . Het raam was gesloten. Een patrouille, zekerheidshalve in het gebouw gezonden (het departement van financiën nog wel), kon niets verdachts ontdekken.'⁴

In dit ene geval had generaal Winkelman persoonlijk kunnen constateren hoe nerveus door militairen gereageerd werd, maar middelen om de berichten te verifiëren die hem die 11de mei omtrent andere schietpartijen in Den Haag bereikten, had hij niet. Hem werd gerapporteerd dat Duitse

¹ Toen hij na de capitulatie zijn wedervaren vertelde aan de commandant veldleger, generaal J. J. G. van Voorst tot Voorst, antwoordde deze slechts met één woord: 'Anarchisten!' (W. G. Hellinga, 19 maart 1953). ² G. A. W. ter Pelkwijk: 'Utrecht in de meidagen van 1940', *Jaarboekje Oud-Utrecht*, 1949, p. 141. ³ S. J. R. de Monchy: 'Dagboek', p. 6 (15 juli 1940). ⁴ H. F. M. van Voorst tot Voorst: 'Notities', p. 109.